

Агроекологія: інтеграція сталих практик у сільському господарстві

2025

Бібліографічний покажчик

Міністерство освіти і науки України
Миколаївський національний аграрний університет

Бібліотека

Агроекологія: інтеграція сталих практик у сільському господарстві

Бібліографічний покажчик

Миколаїв
2025

УДК 631.95
А26

Укладачі: Д. В. Ткаченко

Редактор: О. О. Цокало

А26 Агроекологія: інтеграція сталих практик у
сільському господарстві : бібліографічний покаж-
чик / уклад. Д. В. Ткаченко ; за ред. О. О. Цокало. Ми-
колаїв : МНАУ, 2025. 72 с.

УДК 631.95

© Миколаївський національний аг-
рарний університет, 2025

© Бібліотека МНАУ, 2025

ПЕРЕДМОВА

Сучасне сільське господарство перебуває в умовах зростаючого екологічного навантаження, зміни клімату та обмеженості природних ресурсів, що зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до агровиробництва. Агроєкологія як міждисциплінарний напрям поєднує екологічні, агрономічні, економічні та соціальні знання з метою формування сталих агросистем, здатних забезпечувати продовольчу безпеку без шкоди для довкілля.

Інтеграція сталих агроєкологічних практик сприяє збереженню родючості ґрунтів, раціональному використанню водних і біологічних ресурсів, зниженню антропогенного впливу на екосистеми та підвищенню адаптивності сільського господарства до кліматичних викликів. Водночас агроєкологічний підхід передбачає врахування соціально-економічних чинників, зокрема добробуту сільських громад, ефективності виробництва та справедливого розподілу ресурсів.

Бібліографічний покажчик «Агроєкологія: інтеграція сталих практик у сільському господарстві» має на меті систематизувати наукові та практичні джерела, що висвітлюють ключові напрями розвитку агроєкології. Матеріали згруповано за такими розділами: теоретичні основи агроєкології;

сталі екологічні практики у рослинництві; агроекологічні підходи у тваринництві; економічні та соціальні аспекти сталого агровиробництва. Така структура дозволяє комплексно розкрити сутність агроекологічної концепції та її практичну реалізацію.

У покажчику представлено публікації, що аналізують наукові засади агроекології, сучасні технології та методи сталого землеробства і тваринництва, а також питання економічної доцільності та соціальної значущості впровадження екологічно орієнтованих аграрних практик. Матеріали розміщено в алфавітному порядку за іменами авторів та назвами видань, що забезпечує зручність користування.

Бібліографічні описи подано мовою оригіналу з дотриманням вимог ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Покажчик адресований науковцям, викладачам, студентам аграрних спеціальностей, фахівцям аграрного сектору та всім, хто зацікавлений у розвитку сталого сільського господарства на засадах агроекології.

Розділ 1. Теоретичні основи агроєкології

1. Агроєкологія та пермакультура: продовольча безпека, повоєнне відновлення, нульове забруднення, сталий розвиток : підручник / Герасько Т. В., Дем'янюк О. С., Ткач Є. Д., Козак П. Д., Пащенко І. О., Сильчук А. А., Фоліс І. А. ; за ред. П. Є. Арданова. Київ : Талком, 2023. 240 с. URL: https://uu.edu.ua/upload/Nauka/naukovi_vydannia/pidruchnik_agroekologija_permakultura.pdf.

У підручнику розглянуто питання відновлення міських та сільських територій, підвищення продовольчої безпеки та потенціалу надання екосистемних послуг в умовах адаптації України до сучасних викликів: повоєнне відновлення, євроінтеграція та адаптація до зміни клімату.

2.Бородіна О. М. Методологічні засади сучасної агроєкологічної науки: критичний аналіз. *Економічна теорія*. 2025. № 1. С. 97-118. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2025.01.097>.

Наголошено, що в умовах сучасних криз та невизначеностей агроєкологія набула істотного значення в політичних дебатах у сфері глобальної продовольчої безпеки. Показано, що інтегровані соціоекономічні і екологічні засади агроєкології введені у науковий дискурс щодо формування стійких продовольчих систем та досягнення цілей сталого розвитку на міжнародному рівні. Проведено критичну аналітичну оцінку методологічних підходів, якими оперує вітчизняна агроєкологічна наука у порівнянні з міжнародним науковим дискурсом.

3.Бородіна О. М., Прокопа І. В. Соціоекономічна складова розвитку сільського господарства і села на засадах агроєкології: науково-прикладні аспек-

ти. *Економіка України*. 2023. № 5. С. 82-96. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.05.082>.

Розкрито соціоекономічні чинники агроекологічного переходу до сталого аграрного і сільського розвитку, напрями їх активізації для формування стійких агропродовольчих систем. Визначено основні завдання вітчизняного агроекологічного розвитку, серед яких інституціалізація всіх його форм, зміцнення стабільності, опору зовнішнім чинникам та інклюзивності існуючих агропродовольчих систем усіх рівнів, сприяння поширенню агроекологічних практик малих виробників.

4. Бородіна О. М. Соціоекономічна сутність агроекологічної концепції розвитку сільського господарства і продовольчого забезпечення. *Економіка України*. 2025. № 7. С. 89-104. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.07.089>

5. Бородіна О. Методологічні засади сучасної агроекологічної науки (огляд еволюції визначень агроекології в Україні). *Економічна теорія*. 2025. №1. С. 97-118. DOI: <https://doi.org/10.15407/et2025.01.097>.

Наголошено, що в умовах сучасних криз та невизначеностей агроекологія набула істотного значення в політичних дебатах у сфері глобальної продовольчої безпеки. Показано, що інтегровані соціоекономічні і екологічні засади агроекології введені у науковий дискурс щодо формування стійких продовольчих систем та досягнення цілей сталого розвитку на міжнародному рівні. Проведено критичну аналітичну оцінку методологічних підходів, якими оперує вітчизняна агроекологічна наука у порівнянні з міжнародним науковим дискурсом.

6. Теоретичні аспекти агроекології / Н. В. Ворошилова, В. І. Чорна, Л. В. Доценко та ін. *Теоретичні*

та практичні питання аграрної науки : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 18 травня 2022 р.). у 2 ч. Ч. 1. С. 137-139. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/7858/1/2.pdf#page=137>

7. Моделювання еколого-економічного управління природокористуванням в агроекосистемах : підручник / О. І. Дребот, П. П. Мельник, Д. С. Добряк та ін. Київ : Аграрна наука, 2022. 204 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/12jMXSxSfhBdPzJAscwIZIpmlIXDQTCidE/view>

8. Дребот О. І., Олійник Г. Б. Концептуальні основи удосконалення екологічного та економічного механізмів розвитку сільських територіальних громад. *Агроекологічний журнал*. 2023. № 2. С. 6-15. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2023.283691>.

Досліджено концептуальні засади удосконалення еколого-економічних механізмів розвитку сільських територіальних громад. Дослідження підкреслює важливість сталого розвитку, екологічної модернізації та впровадження «зелених» технологій для підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва й захисту навколишнього середовища.

9. Екологія агросфери : підручник / О. І. Фурдичко, О. І. Дребот, О. С. Дем'янюк та ін. Київ : ДІА, 2022. 336 с.

10. Еколого-економічні засади збалансованого аграрного виробництва та використання природних ресурсів агросфери : монографія / уклад. О. І. Фурдичко, О. І. Дребот, О. С. Дем'янюк та ін. ; за ред. О.І. Фурдичка. Київ : ДІА, 2022. 408 с.

11. Єгорова Т.М. Біосферні ідеї В.І. Вернадського – теоретичні засади аграрної науки (агроекологічний контекст і фундаментальні основи). *Агроекологічний журнал*. 2021. №1. С. 7-13. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2021.227231>

Подано головні риси наукового спадку академіка В.І. Вернадського та його науковоорганізаційну роль у становленні аграрної науки в Україні.

12. Караїм В. П. Сучасні концептуальні підходи до категорії «Агросфера». *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2024. Вип. 3 (39). С. 93–100. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-93-100>.

Здійснено аналіз сучасних наукових підходів до визначення категорії агросфера». Досліджено особливості її змісту, складові та основні аспекти сталого розвитку. Обґрунтовано важливість агросфери для забезпечення продовольчої безпеки, економічного росту, соціального благополуччя та збереження довкілля.

13. Кертичак В. М., Швець С. А. Агроекологія та сталий розвиток сільського господарства в Європі. *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.)*. Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 344-346. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-115>

14. Ксенофонтів М. М. Соціально-економічні особливості агроекологічної трансформації агропродовольчих систем. *Інноваційна економіка*. 2024. № 4. С. 211-217. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2024.2.27>.

15. Михайленко О. В. Міжнародний досвід формування сприятливого інституційного середовища для ефективного запровадження засадничих принципів агроєкології. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-132>.

Стаття присвячена проблематиці формування інституційного середовища, здатного стимулювати імплементацію засадничих принципів агроєкології. В ній обґрунтована необхідність екологізації сільськогосподарського виробництва, розкрита значущість дії громадськості та органів державної влади, ефективного поєднання висхідних і низхідних ініціатив для поступового масштабування плідних практик господарювання.

16. Молдаван Л. В. Конфліктність у взаємодії економіки і природи та роль агроєкології як важливого способу її упередження. *Економіка України*. 2022. № 2. С. 75-90. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.02.075>.

Розкрито сутність антагонізму взаємовідносин між суб'єктами і об'єктами людської діяльності, що виникають у системі "людина - суспільство - економіка - природа", та їх переростання в соціально-екологічні конфлікти.

17. Прокопа І. В., Риковська О. В. Людський чинник в агроєкологічних трансформаціях. *Український соціум*. 2025. № 1 (92). С. 68-85. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2025.01.068>.

Посилення запиту суспільства на якісне та здорове продовольство, зменшення негативного впливу на довкілля, забезпечення сталості аграрного і сільського розвитку, а також виконання євроінтеграційних зобов'язань актуалізують пошук шляхів трансформації су-

часних продовольчих систем з урахуванням соціально-економічних наслідків. Одним з напрямів досягнення визначених цілей є агроекологічний перехід, а саме багатосуб'єктна трансформація як в межах безпосередньо сільськогосподарського виробництва, так і в системі генерування та поширення знань, формування нових соціально-економічних відносин та побудови інституційної структури цього переходу.

18. Радзієвська С. О. Агроекологічна складова зовнішньоторговельних зв'язків України з країнами ЄС в умовах ПВЗВТ. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент.* 2023. Вип. 3. С. 10-20. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.2023.3.2>.

Висвітлено агроекологічні аспекти торгівлі товарами України з країнами ЄС в умовах функціонування Угоди про поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі.

19. Риковська О. В. Агроекологічний вектор посилення соціальної спрямованості сільськогосподарського виробництва. *Український соціум.* 2023. № 2. С. 207-219. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2023.02.207>.

Розглянуто агроекологічну модель ФАО, що складається з десяти компонентів, застосування яких сприяє досягненню економічних цілей сільського господарства, забезпеченню соціальної справедливості та збереженню навколишнього середовища.

20. Риковська О. В., Михайленко О. В., Фраєр О. В. Методичні підходи до оцінювання агроекологічних ініціатив: зарубіжний досвід для України. *Агросвіт.* 2025. № 10. С. 101-112. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.10.101>.

Стаття присвячена аналізу міжнародного досвіду у

сфері оцінювання агроекологічних ініціатив. В ній обґрунтована необхідність розробки та впровадження системи моніторингу й оцінки ефективності імплементації принципів агроекології в Україні.

21. Системний підхід в агроекології: дослідницький і навчальний аспекти / В. Снітинський, П. Гнатів, О. Зинюк та ін. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Агрономія*. 2019. № 23. С. 34-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_act_2019_23_8

22. Соломенко Л. І., Боголюбов В. М., Волох А. М. *Загальна екологія : підручник*. 3-тє вид. випр. і доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 346 с. URL: https://utek.uz.ua/wp-content/uploads/2025/05/Solomenko-L.-I.-Zagalna-ekologiya_pidruchnyk_-L.I.-Solomenko-V.M.-Bogolyubov-A.M.-Voloh_-vyd.-tretye-vypr.-i-dop.-Herson_-OLDI-PLYUS-2020._-1-1.pdf.

У підручнику розглянуто найважливіші теоретичні питання і розділи з навчальної дисципліни «Загальна екологія»: аутекологія, демекологія, синекологія, основи біосферології та елементи еволюційного вчення і прикладної екології. Вміщено практичні заняття та короткий термінологічний словник, які сприятимуть глибшому осмисленню теоретичного матеріалу, виробленню навичок його практичного застосування.

23. Суріна Г. Ю. Актуальність і загальні принципи агроекології: французький підхід. *Scientific Research in the Conditions of Rapid Development of Information Technologies : XXXI International scientific and practical conference* (Helsinki, July 17-19, 2024). Helsinki : Finland. International Scientific Unity, 2024. P. 12-16. <https://isu-conference.com/wp-content/>

uploads/2024/07/

Scien-

tific_research_in_the_conditions_of_rapid_development_of_information_technologies_July_17_19_2024_Helsinki_Finland.pdf#page=13

24. Ткачук О. П., Шкатула Ю. М., Тітаренко О. М. Сільськогосподарська екологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНАУ, 2020. 542 с. URL: <https://repository.vsau.org/getfile.php/24545.pdf>.

25. Третяк А. М., Третяк В. М. Теоретичні засади розвитку сучасної системи землекористування в Україні. *Агроекологія* 2021. № 1-2. С. 3-11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.1-2.3>.

26. Ющенко Л. П. Теоретичні та практичні аспекти агроекології. *Development of scientific and practical approaches in the era of globalization : The XIX International Science Conference (Boston , June 21-23)*. Boston, 2021. P. 12-14. URL: <https://eu-conf.com/wp-content/uploads/2021/06/XIX-Conference-Development-of-scientific-and-practical-approaches-in-the-era-of-globalization.pdf#page=13>

Розділ 2. Сталі екологічні практики у рослинництві

27. Агроекологія – основа землеробства / В. М. Писаренко, Н. П. Коваленко, Г. Д. Поспелова та ін. *Dynamics of the development of world science : the 11th International scientific and practical conference (Vancouver, July 8-10, 2020)*. Vancouver : Perfect Publishing, 2020. P. 365-370. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/07/>

DYNAMICS-OF-THE-DEVELOPMENT-OF-WORLD-SCIENCE_8-10.07.20.pdf#page=365

28. Алексеев О. О. Механізм відтворення і збереження ґрунтів у системі органічного землеробства. *Сільське господарство та лісівництво*. 2020. № 18. С. 184-197. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agf_2020_18_18.

29. Амонс С. Е. Біологічний захист рослин в системі органічного землеробства *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. № 25. С. 167-183. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agf_2022_25_15.

30. Белова І. М., Сенік І. І., Шувар А. М. Вуглецеве землеробство: європейські технології на українських полях. *Current trends in scientific research development* : The 6th International scientific and practical conference (Boston, January 16-18, 2025). Boston : BoScience Publisher, 2025. P. 22-25. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2025/01/CURRENT-TRENDS-IN-SCIENTIFIC-RESEARCH-DEVELOPMENT-16-18.01.25.pdf>

31. Биков М., Воронцов В. Посібник з органічного виробництва, приклади сталих органічних практик. Київ : ГС Зелені Агро Рішення, 2024. 272 с. URL: <https://organic-platform.org/app/uploads/2025/02/book280225.pdf>.

Посібник підготовлено на основі багаторічного практичного досвіду органічних фермерів, дорадників, консультантів і науковців. Він висвітлює основні досягнення органічного землеробства, які сформувалися за останні двадцять років у різних кліматичних зонах України.

32. Біологічні чинники оптимізації систем удобрення сільськогосподарських культур у сівозміні / В. Волкогон, Л. Потапенко, С. Дімовата ін. *Вісник аграрної науки*. 2021. Т. 99, № 11. С. 33-41.

33. Бреус Д. С. Світовий досвід ведення органічного землеробства та перспективи його розвитку в Україні. *Таврійський науковий вісник. Сільськогосподарські науки*. 2020. Вип. 116(1). С. 198-206. DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2020.116.1.27>.

34. Вожегова Р. А., Петренко С. О. Дослідження щодо заміни торфу дигестатом як компонента органічного субстрату. *Наукові основи реалізації принципів кліматично орієнтованого сільського господарства в агрофері України* : матеріали міжнародної науково–практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня науки в Україні (м. Одеса, 17 травня 2024 р.). Одеса: Олді+, 2024. С. 40-44. URL: <https://surl.lu/damtys>.

35. Волкогон В. В. Значення мікроорганізмів для здоров'я ґрунтів та оптимізації формування біоценозів. *Фізіологія рослин і генетика*. 2024. Вип. 1. С. 3-26. URL: <https://doi.org/10.15407/frg2024.01.003>. *Наведено огляд літературних і власних даних з питань ролі ґрунтових мікроорганізмів у забезпеченні здоров'я ґрунтів агроценозів, продукційному процесі сільськогосподарських культур, формуванні й стійкості агроєкосистем.*

36. Гамаюнова В. В., Хоненко Л. Г. Застосування сидератів та мікробіологічних добрив для відновлення деградованих ґрунтів у зоні бойових дій. *Продовольча безпека України в умовах післявоєн-*

ного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.). Миколаїв: МНАУ, 2025. С. 41-43. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-11>.

Матеріали присвячено проблемі відновлення деградованих ґрунтів у зонах бойових дій в Україні, викликаній збройною агресією. Внаслідок зазначених подій відбулися значні руйнування та ушкодження сільськогосподарських угідь, що призвело до деградації ґрунтів, забруднення території та зниження їх родючості.

37. Гончарук І. В., Панцирева Г. В., Вовк В. Ю., Верхолюк С. Д. Дослідження екологічної безпеки та економічної ефективності дигестату як біодобрива. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 2. С. 86-92. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.2.2023.282744>.

Проведене дослідження присвячено: значенню раціонального використання природних ресурсів завдяки ефективному поводженню з відходами; формуванню концепції ресурсозберігаючого АПК за рахунок розроблення і впровадження біоорганічних технологій вирощування сільськогосподарських культур для виробництва біопалив із агробіомаси та відходів галузі тваринництва; забезпеченню енергетичної незалежності галузі та формуванню продовольчої безпеки країни.

38. Гончарук І.В., Ковальчук С.Я., Цицюра Я.Г., Лутковська С.М. Динамічні процеси розвитку органічного виробництва в Україні. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2020. 478 с. URL: <http://socrates.vsau.edu.ua/repository/getfile.php/27730.pdf>.

39. Гордієнко М. В. Вуглецеве фермерство як природоорієнтований спосіб господарювання. *Інноваційні напрями розвитку технологій управління землями сільськогосподарського призначення: теорія та практика* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і спеціалістів (м. Чабани, 27 листопада 2023 р.). Чабани : ННЦ «ІЗ НААН», 2023. С. 74-77. URL: <https://zemlerobstvo.com/wp-content/uploads/2025/01/innovative-areas-of-development-2.pdf>

40. Грушецький С. М., Слотвінська Н. Я. Аналіз сучасних техніко-технологічних рішень сівби сидератів. *Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: зимові диспути* : тези доповідей II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Дніпро, 4-5 лютого 2021 р.). Дніпро, Україна, 2021. Т. 1. С. 293-269. URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/WD-2021-Part-1-1.pdf#page=293.

41. Данкевич В.Є., Іванюк О.В., Явтушок Д.В. Інноваційні стратегії адаптації аграрних підприємств до вуглецевого землеробства в контексті Європейського Зеленого Курсу. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. №12. Т. 2 (270/2). С. 53-62. URL: https://ecoscience.net/wp-content/uploads/2023/12/12-2.23._topic_Vitalii-Dankevych-Olha-Ivaniuk-DmytroYavtushok-83-62.pdf.

42. Дишлюк В. Є., Гаркавий С. І. Еколого-гігієнічні аспекти застосування осадів стічних вод великих міст і промислових центрів України як нетрадиційних органічних добрив у землеробстві. *Сільськогосподарська мікробіологія*. 2020. Вип. 31. С. 3-15.

DOI: <https://doi.org/10.35868/1997-3004.31.3-15>.

43. Дмитренко Р. М. Державне регулювання процесу декарбонізації агробізнесу в умовах трансформації України до низьковуглецевої моделі економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 234-240. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.6.234>.

44. Дубініна М. В., Тивончук Я. А. Фінансові переваги вуглецевого землеробства: аналіз для фермерських господарств. *Modern Economics*. 2024. № 48 (2024). С. 23-30. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V48\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V48(2024)-03).

У статті розглянуто теоретичні, економічні та практичні аспекти впровадження вуглецевого землеробства в Україні. Аналізу піддано переваги та виклики, пов'язані з застосуванням агротехнологій, спрямованих на збереження вуглецю в ґрунтах, а також їхній вплив на економічну діяльність аграрних підприємств.

45. Дубровін В. Здоровий спосіб землеробства. *Майстерня аграрія*. 2021. № 3. С. 96-105. URL: https://www.syngenta.ua/sites/g/files/kgtney1466/files/migration/f/2021/11/28/ma_2021_no_3.pdf

46. Дудич Л. Еколого-економічні аспекти організації органічного землеробства в системі землеустрою. *Аграрна економіка*. 2022. Т. 15, № 3-4. С. 59-65. DOI: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2022.03-04.059>.

47. Екологізація землеробства як перший крок до органічного виробництва рослинницької продукції / В. М. Писаренко, Н. П. Коваленко, Г. Д. Поспелова та ін. *Вісник Полтавської державної аграр-*

ної академії. 2020. № 3. С. 109-117. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2020.03.12>.

Збереження земельних ресурсів в умовах їх активної експлуатації та масового прояву земельно-деградаційних процесів, що порушують цілісність ґрунтового покриву нині залишається надзвичайно актуальним питанням, що потребує розв'язання. Досвід світової практики свідчить, що перспективи застосування органічного землеробства в "чистому вигляді" виявляються вельми обмеженими, зважаючи на ті чи ті причини.

48. Екологізація систем обробітку ґрунту задля відновлення та підвищення родючості ґрунтів / Т. О. Чайка, І. О. Яснолоб, О. О. Горб та ін. *Scientific Progress & Innovations*. 2019. Вип. 3. С. 92-102. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2019.03.12>. *У статті висвітлено сучасний стан сільськогосподарських угідь в Україні, які зазнають ерозійних процесів, деградації, втрачають ґрунт і воду.*

49. Єщенко В. О., Карнаух О. Б., Усик С. В. Органічна система землеробства та пропозиції до її реалізації. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2020. Вип. 97 (1). С. 128-136. DOI: <https://doi.org/10.31395/2415-8240-2020-97-1-128-136>.

50. Жуйков О. Г. Біологічний метод захисту рослин у сучасному органічному землеробстві України: історичні аспекти, тренди, перспективи. *Аграрні інновації*. 2022. № 12. С. 23-27. DOI: <https://doi.org/10.32848/agrар.innov.2022.12.4>.

Біологічний метод захисту культурних рослин від шкідників і хвороб заснований на використанні хижих і

паразитичних комах (ентомофагів), хижих кліщів (акарифагів), нематод, птахів, ссавців і ін. для пригнічення або зниження чисельності шкідливих організмів (проти шкідників с.-г. культур), і біопрепаратів, заснованих на продуктах життєдіяльності мікроорганізмів (проти шкідників і хвороб с.-г. культур).

51. Залевський Р. А., Ільїнський Ю. М., Пасічник І. О. Значення сидератів в екологізації та біологізації агротехнологій. *Ефективність агротехнологій Житомирщини* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 10-12 листопада 2021 р.). Житомир : ЖАТФК, 2021 . С. 59-65. URL: <http://repository.zhatk.zt.ua/handle/123456789/262>. Сучасним умовам ведення інтенсивного виробництва сільськогосподарської продукції, які сприяють збереженню родючості ґрунту, а разом з ним і збільшенню продуктивності й стійкості агрофітоценозів, присвячена дана стаття.

52. Ігнатенко І. В. Деякі правові питання охорони земель для ведення органічного землеробства. *Правові новели*. 2020. № 11. С. 113-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prno_2020_11_17.

53. Інструментарії моделювання та прогнозування агротехнічних факторів в органічному землеробстві / О. Томілін, А. Дорошенко, С. Зоря та ін. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2025. № 3. С. 175-195. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.3.62.2025.4710>.

Аналіз сучасних світових тенденцій розвитку ринку органічних добрив показав, що він щороку має тенденцію до нарощування обсягів їх використання у світі; більшість економічно розвинених країн світу продовжують застосовувати значні обсяги внесення органічних добрив під сільськогосподарські культури.

54. Какура І. В., Станкевич В. В., Костенко А. І., Федоришина О. М. Медико-санітарні аспекти безпечного використання органічних добрив для відновлення ґрунтів. *Science, technology, innovation: global trends and regional aspect* : Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference. Tallinn : International Science Group, 2024. С. 133-138. URL: <https://surli.cc/knglzq>

55. Качур Г. М., Вогнівенко Л. П. Впровадження системного підходу до виробництва безпечної продукції, здоров'я та добробуту тварин. *Освіта і наука в умовах викликів і загроз. Внесок молодих вчених в сталий розвиток* : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Київ, 21-22 листопада 2024 р.). Київ : НУБіП України, 2024. С. 287–289. URL: <https://dSPACE.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/10837>.

У статті висвітлено ключові аспекти забезпечення ветеринарної безпеки в умовах переходу до стійких моделей виробництва. Розглянуто важливість контролю за здоров'ям тварин, дотримання гігієнічних стандартів, раціонального використання антибіотиків і профілактичних заходів для запобігання захворюванням, зокрема зоонозам. Окреслено роль інновацій і принципу простежуваності у підвищенні ефективності ветеринарного нагляду та виробництва безпечної продукції.

56. Козіна Т. В. Ефективність використання сидератів, як засіб збереження родючості ґрунтів. *Сучасні проблеми ґрунтознавства в Україні і світі* : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (м. Кам'янець-Подільський, 5 грудня 2023 р.). Кам'янець-Подільський : Подільський державний університет, 2024. С. 58-63. URL: <https://surli.li/isasbl>.

57. Костюкєвич Т. К. Перспективи вуглецевої нейтральності у сільському господарстві. *Наукові основи реалізації принципів кліматично орієнтовано го сільського господарства в агросфері України* : матеріали міжнародної науково–практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня науки в Україні (м. Одеса, 16 травня). Одеса: Олді+, 2025. С. 43-45. URL: <https://surl.li/zdscent>.

58. Кузнєцова М. А., Лабунська О. Б. Інноваційна складова поширення органічного землеробства у контексті реалізації концепції сталого розвитку на прикладі Південного регіону України. *Фітосанітарна безпека*. 2024. Вип. 70. С. 161-183. - DOI: <https://doi.org/10.36495/PHSS.2024.70.161-183>.

59. Кулинич П. Ф. Вуглецеве землеробство як напрям вирішення кліматичних проблем сучасності: пошук правової парадигми. *Правова держава*. 2024. Вип. 35. С. 442-457. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001517868>.

60. Лапчинська Є., Трач І. Відтворення родючості ґрунту: ефективність використання сидератів. *Наукові здобутки молоді в інноваційному розвитку агросфери* : зб. тез всеукраїнської наукової інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Кам'янець-Подільський, 27 листопада 2024 р.). Кам'янець-Подільський : Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2024. С. 94-97. URL: <http://188.190.33.55:7980/jspui/handle/123456789/13913>.

61. Левішко А. С., Маменко П. М. Мікробні добрива та шляхи оптимізації ефективності їх застосу-

вання у рослинництві. *Агроекологічний журнал*. 2025. № 2. С. 109-122. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2025.333832>.

Біодобрива є найпоширенішою категорією біопродуктів на сільськогосподарському ринку, попит на яку з кожним роком постійно зростає. Застосування біологічних засобів удобрення та захисту рослин вважається ознакою високорозвинутої економіки країн світу. У статті розглядаються основні механізми дії мікробних добрив та чинники, що впливають на їх ефективність у сільському господарстві. Описано біодобрива в класичному розумінні, тобто як субстрат, що містить живі клітини мікроорганізмів або/і продукти їх метаболізму.

62. Медведева О., Іващишин С., Мірзак Т. Оцінка вуглецевого сліду різних видів сільськогосподарської продукції. *Сучасні технології агропромислового виробництва* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 14-15 листопада 2024 р.). Кропивницький : Центральноукраїнський національний технічний університет, 2024. С. 281-282. URL: <https://kntu.kr.ua/file/content/13445/zbirnyk-tez-zz2024.pdf#page=281>.

63. Оганісян А. Розвиток вуглецевого фермерства – запорука прискорення переходу до «зеленої» економіки. *Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: порядок денний для України* : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 15 грудня 2023 р.). Львів-Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 41-44. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-337-1-10>.

64. Одарюк Т. С., Єрмакова І. А. Перспективи роз-

витку органічного землеробства в Україні. *Академічна й університетська наука: результати та перспективи* : збірник наукових праць за матеріалами XIII міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 10-11 грудня 2020 р.). Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2024. С. 224-226. URL: <https://surl.li/ecwjzy>.

65. Органічне землеробство : навчальний посібник / М. П. Косолап, О. С. Павлов, М. І. Биков та ін. Київ : ГС Зелені Агро Рішення, 2025. 240 с.

66. Органічні добрива : навчальний посібник / С. В. Журавель, М. М. Кравчук, Р. Б. Кропивницький та ін. Житомир : Поліський університет, 2020. 200 с. <https://surl.li/njutgw>.

У навчальному посібнику систематизовано наявну інформацію про органічні добрива, які використовуються в сільськогосподарському виробництві, їх історію, роль і особливості застосування. Наведена характеристика як традиційних так і альтернативних органічних добрив для застосування в органічному виробництві.

67. Орел А., Дяченко В. Сучасні аспекти розвитку органічного землеробства в умовах сталого сільськогосподарства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 48. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-91>.

У статті розглянуто аспекти органічного землеробства в сучасних умовах господарювання. Встановлено динамічність розвитку європейського ринку органічної сільськогосподарської продукції. Визначено світових лідерів серед країн-виробників органічної продукції. Визначено фактори актуалізації органічного землеробства в Україні.

68. Оробчук М., Марченко О. Ресурсна безпека сільськогосподарського землекористування. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2021. Вип. 60. С. 139–149. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2021.60.0.6012>.

У зв'язку з незадовільним екологічним станом українського сільськогосподарського землекористування, зокрема порушенням балансу між виносом із ґрунту оброблюваними сільськогосподарськими культурами поживних речовин і їх компенсаційним внесенням, метою статті є аналіз сучасного стану виробництва органічних добрив і обґрунтування реальних напрямів його збільшення. Наголошується: необхідною умовою досягнення ресурсної безпеки сільськогосподарського землекористування є зміна ставлення землекористувачів до проведення землеохоронних робіт, впровадження високої екологічної культури землекористування.

69. Основи органічного рослинництва : навчальний посібник / В. Пиндус, О. Гуцаленко, С. Омельчук та ін. Київ : Науково-методичний центр ВФПО, 2022. 326 с. URL: <https://surl.lt/ahewwt>.

У посібнику розкрито науково-теоретичні та практичні основи виробництва органічної продукції, інноваційні технології вирощування і збирання основних овочевих і польових культур в органічному землеробстві, науково обґрунтовано суть органічної, біодинамічної систем та ЕМ технології, методику використання мікробіологічних препаратів для боротьби з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур.

70. Панцирева Г. В. Розробка біоорганічної технології вирощування сільськогосподарських культур за використання біодобрив, позакореневих підживлень та фізіологічно-активних речовин. *Аграрні інновації*. 2025. Вип. 29. С. 101-106. DOI: <https://>

doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.29.17.

71. Писаренко В. М., Писаренко П. В. Органічні добрива на захисті родючості ґрунту : монографія. Полтава : ФОП Смірнов А.Л., 2022. 158 с. URL: <https://surl.lt/vjsyqk>.

У книзі розглянуто комплекс питань, пов'язаних з видами органічних добрив, їх зберіганням, переробкою і використанням. Наводяться матеріали по біотехнології переробки органічних добрив, отримання біогумусу. Представлені результати практичних розробок з технологій отримання компостів. Узагальнені матеріали по використанню в якості органічних добрив сидеральних культур.

72. Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В. Екологічна парадигма захисту рослин за органічного (вуглецевого) землеробства. *Інтегрований захист рослин – запорука стабільності фітосанітарного стану агроценозів України* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої 90-річчю від дня народження доктора біологічних наук, професора, академіка НААН, лауреата Державної премії в галузі науки і техніки, заслуженого діяча науки і техніки України Михайла Павловича Лісового (м. Київ, 15 квітня 2025 р.). Київ : ІЗР НААН, 2025. С. 107–113. DOI: <https://doi.org/10.36495/Integrplantprot/IZR.2025>.

73. Потравка Л. О., Білошкуренко О. Перспективи вуглецевого землеробства в умовах степу України. *Scientific Collection «InterConf»*. 2023. № 146. Р. 348–352. URL: <https://surl.li/kwgnhm>.

74. Потравка Л. О., Пічура В. І. Економічні аспекти

вуглецевого землеробства в Україні. *Інтернаука. Серія : Економічні науки*. 2023. № 3. С. 73-80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2023_3_12.

75. Разанов С. Ф., Ткачук О. П., Овчарук В. В., Овчарук І. І. Вплив сидератів на родючість ґрунту. Збалансоване природокористування. 2021. № 4. С. 144-152. URL: <http://vsau.vin.ua/repository/getfile.php/30962.pdf>.

Метою статті є вивчити вплив різних видів післяжнивних сидеральних культур на показники родючості ґрунту. Дослідженнями передбачалося вивчити вплив вирощування післяжнивних сидератів – пшениці озимої, ячменю ярого, гороху та ріпаку озимого – на показники родючості ґрунту: вміст гумусу, лужногідролізованого азоту, рухомого фосфору, обмінного калію, реакцію ґрунтового розчину рН, гідролітичну кислотність та суму ввібраних основ.

76. Резніченко В. П., Коломієць Л. В., Чередниченко І. В. Використання агротехнологій для збереження ґрунтових ресурсів та покращення якості ґрунту. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Агронія і біологія*. 2024. Вип. 56(2), 49-56. DOI: <https://doi.org/10.32782/agrobio.2024.2.7>.

В статті досліджено основні причини деградації ґрунту, включаючи ерозію, виснаження та забруднення. Визначено, що виснаження ґрунту виникає внаслідок інтенсивного використання землі без належного відновлення її родючості.

77. Савченко І. Ф., Рихлівський П. А., Присяжний В. Г. Обґрунтування перспективних методів боротьби з бур'янами в органічному землеробстві. *Ме-*

ханіка та автоматика агропромислового виробництва. 2023. Вип. 2. С. 59-67. URL: <https://journal.imaap.org.ua/info/attach.php?id=662>.

78. Скляр О., Скляр Р., Комар А. Шляхи підвищення якості виробництва біодобрив. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2024. Вип. 14 (2). <https://doi.org/10.32782/2220-8674-2024-24-2-2>.

В статті запропонувати шляхи удосконалення конструктивно-технологічних параметрів біогазових установок, які дозволять підвищити якість виробництва добрив. Для цього зроблено аналіз п'яти розповсюджених біогазових установок за критичними параметрами: режим/температура, рН, концентрація сухих речовин, органічне навантаження (OLR), час гідравлічного утримання (HRT), склад газу, тип перемішування та контроль амонію.

79. Суріна Г. Ю. Вплив індивідуального світогляду засновників органічного землеробства на його становлення і розвиток. *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум* : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.). Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 201-204. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-66>.

80. Суріна Г. Ю., Мірошкіна Н. В. Світоглядні й ціннісні підходи засновників агробіології та органічного землеробства. *Перспективи*. 2024. № 2. С. 190-199. DOI: <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.2.24>.

81. Суріна Г. Ю., Тягнирядно Л. Цінності органічного виробництва в Україні. *Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти* : матеріали VIII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.(м. Миколаїв, 15-16 листопада 2023 р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 103-108.

82. Тараненко А. О., Тараненко С. В., Богдарьова Д. В. Перспективи вуглецевого землеробства для пом'якшення наслідків зміни клімату. *Таврійський науковий вісник*. 2023. № 134. С. 353-360. DOI: <https://doi.org/10.32782/2226-0099.2023.134.46>.

Вуглецеве землеробство може мати значний потенціал для пом'якшення наслідків зміни клімату, адже за даними FAO, сільське господарство спричиняє 24% глобальних викидів парникових газів. Вуглецеве землеробство передбачає розробку різноманітних природних методів ведення землекористування.

83. Тараріко Ю. О., Сорока Ю. В., Личук Г. І. Низьковуглецева система аграрного виробництва у Лівобережному Лісостепу України. *Меліорація і водне господарство*. 2022. Вип. 1. С. 81–88. DOI: <https://doi.org/10.31073/mivg202201-318>.

В результаті досліджень встановлено, що для істотного скорочення «карбонowego сліду» від отриманої продукції потрібно оптимізувати розподіл виробленої біомаси між продовольством, енергетичною сировиною, ґрунтом та газоподібними втратами.

84. Тараріко Ю., Личук Г., Величко В. Сівозміни та системи удобрення в органічному біоенергетичному агровиробництві. *Вісник аграрної науки*. 2023. Т. 101, № 9. С. 73-81. DOI: <https://doi.org/10.31073/>

agrovisnyk202309-09.

85. Тертична О., Рябуха Г., Бутурлим Д. Еколого-економічні особливості органічного землеробства України та ЄС. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 1. С. 82-90. URL: <http://preu.stu.cn.ua/article/view/211377>.

86. Технологічні прийоми органічного землеробства як основа регулювання розвитку шкідливих організмів / В. М. Писаренко, Н. П. Коваленко, Г. Д. Поспелова та ін. *Scientific Progress & Innovations*. 2020. Вип. 3. С. 46–53. DOI: <https://doi.org/10.31210/visnyk2020.03.05>.

Концепцією гармонійного розвитку у сфері сільськогосподарського виробництва є органічне землеробство, яке забезпечує збереження родючості ґрунту, його захист від забруднення ксенобіотиками та виробництво екологічно безпечних продуктів харчування. Одним із головних принципів органічного землеробства є чітке дотримання вимог, що висуваються до кожного етапу виробництва сільськогосподарської продукції.

87. Управління органічним вуглецем ґрунту в контексті продовольчої безпеки й змін клімату / С. А. Балюк, В. В. Медведєв, А. В. Кучер та ін. *Вісник аграрної науки*. 2017. Вип. 9. С. 11-18. DOI: <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201709-02>.

Висвітлити результати дослідження ролі українських ґрунтів і управління ґрунтовим органічним вуглецем у контексті глобальної продовольчої безпеки та стійкості аграрного виробництва до змін клімату. Показано провідну роль України у формуванні глобальної продовольчої безпеки. Здійснено попередню оцінку внеску ґрунтів України в глобальну проблему депонування (секвестрації) вуглецю.

88. Цицюра Я. Г., Неїлик М. М., Дідур І.М., Поліщук М. І. Сидерація як базова складова біологізації сучасних систем землеробства : монографія. Вінниця : Видавець ТОВ «Друк», 2022. 770 с. URL: <https://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31996.pdf>. *У монографії деталізовано та систематизовано результати наукових досліджень, в тому числі і власні авторів, з питань ефективних технологій застосування сидерації у системі біологізації систем землеробства.*
89. Чернишенко Г. О., Єрмакович І. А. Перспективи розвитку органічного землеробства та виробництва в ЄС та в окремих європейських країнах. *Екологічні науки*. 2024. № 5. С. 87-92. DOI: <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2024.eco.5-56.12>.
90. Чумаченко О. М., Висідалко А. А., Дзюбенко А. В. Земельно-ресурсний потенціал країни як основа розвитку органічного землеробства. *Агроекологічний журнал*. 2020. № 4. С. 144-152. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.4.2020.219455>. *Сьогодні спостерігається тенденція до погіршення якості ґрунтів: зниження рівня гумусу, підвищення їх кислотності, погіршення балансу поживних речовин у ґрунтах тощо. Тому, перехід до органічного виробництва є однією з необхідних умов для покращання якісного стану сільськогосподарських угідь і вирішення проблем раціонального використання земельно-ресурсного потенціалу.*
91. Шарій Г. І. Екофілософія Семена Антонця, щодо органічного землеробства, як методу нетрадиційного землекористування. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2024. № 1. С. 82-91. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zemleustriy_2024_1_9.

92. Шарий Г., Нестеренко С., Щепак В. Організація виробництва на підприємствах органічного землеробства. *Аграрна економіка*. 2021. Т. 14, № 1-2. С. 75-81. DOI: <https://doi.org/10.31734/agrarecon2021.01-02.075>.

93. Dubrovin V., Scherbakov V., Popova L., Ozhovan O. Evaluating the effectiveness of catch crops and tillage systems for carbon farming = Оцінка ефективності проміжних культур і систем обробітку ґрунту для вуглецевого землеробства. *Scientific Horizons*. 2022. Vol. 25(9). P. 84-95. DOI: [https://doi.org/10.48077/scihor.25\(9\).2022.84-95](https://doi.org/10.48077/scihor.25(9).2022.84-95)

Розділ 3. Агроекологічні підходи у тваринництві

94. Агроекологічний моніторинг якості гною за вирощування свиней на промисловій основі / С. Ковальова, І. Рубан, К. Меша та ін. *Вісник аграрної науки*. 2025. Т. 103, № 6. С. 24-32. DOI: <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk202506-03>.

За результатами проведених досліджень встановлено, що за всіма якісними показниками свинячий гній відповідає агрономічним вимогам щодо якості добрив для використання у сільськогосподарському виробництві, зокрема і в органічному.

95. Аналіз методів удосконалення процесу переробки органічних відходів тваринництва у метантенках / О. Г. Скляр, Р. В. Скляр, Б. В. Болтянський та ін. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2024. Вип.

14, т. 1. С. 77-88. URL: <https://elar.tsatu.edu.ua/items/852790c4-0b65-49ca-9a95-db33ff40356b>.

В статті проаналізовано існуючі методи удосконалення процесу переробки органічних відходів тваринництва у метантенках. Розглянуті основні напрямки наукових досліджень інтенсифікації процесу анаеробної переробки гнойових стоків.

96. Бородай В. П., Кривохижа Є. М., Чуприна Д. С. Огляд сучасних технологій переробки гною у скотарстві. *Агроекологічний журнал*. 2020. Вип. 2. С. 112–119. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2020.207689>.

Утилізація органічних відходів є однією із найважливіших екологічних проблем для підприємств тваринницької галузі. Проаналізовано переваги та недоліки сучасних технологій переробки побічних продуктів тваринного походження у скотарстві.

97. Величко В. О. Фізіолого-екологічний моніторинг техногенних ксенобіотиків у системі корми – тварина – продукція. *Науково-технічний бюлетень Державного науково-дослідного контрольного інституту ветеринарних препаратів та кормових добавок і Інституту біології тварин*. 2020. Вип. 21, № 1. С. 46-51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ntbibt_2020_21_1_6.

Однією з основних причин, які суттєво впливають на функціональний стан організму, здоров'я тварин і людини, вчені і практики вважають екологічний стан довкілля. Насамперед, це зумовлено вмістом токсикантів, зокрема важких металів у кормах, що вирощуються у зонах техногенного забруднення, згодовування яких призводить до порушення обміну речовин в організмі тварин.

98. Виробництво, заготівля та безпека кормів : монографія / А. В. Гуцол, М. Ф. Кулик, Л. П. Чорнолата та ін. ; за ред. В. Ф. Петриченка, О. В. Корнійчука. Київ : Аграрна наука, 2023. 288 с. *Викладено результати багаторічних наукових досліджень Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН та співвиконавців програми наукових досліджень "Кормовиробництво", яка ґрунтується на сучасній науковій методології та прикладних дослідженнях. Представлено детальний аналіз технологічних процесів заготівлі кормів, зміни біохімічного складу та поживності кормових культур, що відбуваються на різних етапах заготівлі, зберігання та використання кормів. Висвітлено стан сучасного кормовиробництва в Україні та запропоновано концептуальні рішення для поліпшення технології заготівлі, зберігання і використання кормів.*

99. Вовк В. Ю. Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу з сільськогосподарських відходів. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 177-182. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-31>

100. Воробель М. І., Мороз В. В., Пінчук В. О. Економічна ефективність використання біопрепарату "меганіт нірбатор" для отримання біогазу з побічної продукції тваринного походження. *Збалансоване природокористування*. 2019. № 4. С. 42-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zp_2019_4_7

101. Гавриш О., Небилиця М., Осокіна Т., Вінтонів О. Управління відходами сільського господарства за європейськими стандартами. *Інновації та перспективи сучасної науки в розвитку галузей кролівництва та звірівництва* : матеріали міжна-

родної науково-практичної онлайн-конференції (м. Черкаси, 22 березня 2024 р.). Черкаси : Черкаська дослідна станція біоресурсів НААН, 2024. С. 35-40.

102. Говоруха В. М., Ніконенко Р. С., Мірошник Н. В. Оптимізація метанового зброджування органічних відходів тваринництва. *Агроекологічний журнал*. 2022. № 3. С. 26-34. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.3.2022.266407>.

Накопичення екологічно небезпечних сільськогосподарських відходів, зокрема коров'ячого гною, що не піддаються належній утилізації, створює екологічну загрозу для довкілля. Під час енергетичної кризи пошук альтернативних шляхів отримання енергії також є одним з найбільш нагальних завдань сьогодення.

103. Гончарук І. В. Європейський досвід виробництва біогазу й біометану з відходів за принципом циркулярної економіки у сільському господарстві. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 4. С. 7-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2023_4_3

104. Гончарук І.В. Європейські практики регулювання та поводження з дигестатом у контексті агроекологічного переходу країн ЄС у межах європейського зеленого курсу. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 3 (53). С. 144–155. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-3-10>.

105. Горобець О. Класифікація сільськогосподарських відходів і вибір технології їх утилізації. *Екологічні науки*. 2020. № 4. С. 225-229. DOI: <https://>

doi.org/10.32846/2306-9716/2020.eco.4-31.35.

Проаналізовано вітчизняний та європейський підходи до класифікації сільськогосподарських відходів. Встановлено, що класифікація відходів у Державному класифікаторі відходів ДК 005-96 не дозволяє чітко визначити, до якої категорії відходів (безпечних чи небезпечних) належить певний вид відходів, які способи поводження варто застосовувати до кожного з них.

106. Григораш П., Горюк Ю. Санітарний стан свинячого гною та мікроклімату у свинарниках за оброблення його біодеструктором Санаеро. *One Health Journal*. 2025. Т. 3, № V. С. 43–53. DOI: <https://doi.org/10.31073/onehealthjournal2025-V-05>.

*Серед існуючих технологій мікробна дезодорація є найперспективнішим методом очищення запахів завдяки своїй безпеці, тривалому ефекту дезодорації та низькій ціні. Метою даного дослідження було дослідити зміни умовно-патогенних (*E. coli*, *S. aureus*) і патогенних (*Salmonella*) бактерій у свинячому гної під час наповнення підпідлогової ванни за застосування біодеструктора Санаеро.*

107. Дереза О. О., Дереза С. В. Утилізація відходів тваринницьких підприємств і їх вплив на екологію навколишнього середовища. *Технічне забезпечення інноваційних технологій в агропромисловому комплексі* : матеріали IV міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Запоріжжя, 01-25 листопада 2022 р.). Запоріжжя : ТДАТУ, 2022. С. 204-207. URL: <https://elar.tsatu.edu.ua/items/cdfc5ac6-e16b-4180-8c0f-9f17d61b49d0>.

Раціональне та продуктивне об'єднання сільського господарства, хімії та екології являє собою вимогу часу, пов'язану не тільки з виробництвом чистих продуктів

харчування, а й з екологічною безпечністю шляхів цього виробництва та утилізації відходів. Особливою екологічною проблемою тваринницьких підприємств залишається утилізація гною.

108. Дубневич Ю., Войнич Л. Світовий досвід ефективного управління відходами агропромислового виробництва. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія Економіка АПК*. 2023. Вип. 30. С. 118–124. DOI: <https://doi.org/10.31734/economics2023.30.118>

109. Євчук Х.-І. В. Європейський досвід забезпечення управління відходами виробництва продукції сільського господарства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 1, Ч.1. С. 124-129. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2019-28-21>.

У статті розглянуто головні аспекти управління відходами виробництва продукції сільського господарства в Європейському Союзі (ЄС). За об'єкт досліджень взято законодавчі та інституційні бази управління відходами в країнах ЄС. Визначено головні нормативно-правові аспекти управління відходами виробництва продукції сільського господарства в ЄС. Побудовано схему управління відходами сільського господарства в ЄС.

110. Зеленчук Н. В. Оцінка сировинного потенціалу АПК для виробництва біогазу. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 23. С. 15-19. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.23.2022.264623>.

Проведено аналіз в динаміці утворення відходів від агропромислових виробництв. Констатовано, що основною сировинною для виробництва біогазу слід вважати відходи тваринництва та переробних підприємств. Доведено доцільність переробки відходів від виробництва агропромислової продукції на біогаз.

111. Ілляш О. Е., Бредун В. І., Чухліб Ю. О. Управління відходами: Частина 1. Управління відходами на регіональному та місцевому рівнях : навчальний посібник. Полтава : ПП «Астрая», 2021. 187 с. URL: <https://surl.li/ylqhtj>

112. Калетнік Г. М., Гончарук І. В. Економічні розрахунки потенціалу виробництва відновлювальної біоенергії у формуванні енергетичної незалежності агропромислового комплексу. *Економіка АПК*. 2020. № 9. С. 6-16. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202009006>.

113. Качур Г. М., Вогнівенко Л. П. Впровадження системного підходу до виробництва безпечної продукції, здоров'я та добробуту тварин. *Освіта і наука в умовах викликів і загроз. Внесок молодих вчених в сталий розвиток* : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (м. Київ, 21-22 листопада 2024 р.). Київ : НУБіП України, 2024. С. 287-289. URL: <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/10837>.

У статті висвітлено ключові аспекти забезпечення ветеринарної безпеки в умовах переходу до стійких моделей виробництва. Розглянуто важливість контролю за здоров'ям тварин, дотримання гігієнічних стандартів, раціонального використання антибіотиків і профілактичних заходів для запобігання захворюванням,

зокрема зоонозам. *Окреслено роль інновацій і принципу простежуваності у підвищенні ефективності ветеринарного нагляду та виробництва безпечної продукції.*

114. Коломієць Т. Аналіз європейського досвіду виробництва біогазу з відходів АПК. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-46>.

Стаття присвячена вивченню характерних особливостей виробництва біогазу в країнах Європи. Досліджено основні напрями розвитку стимулювання виробництва та переробки біогазу в провідних державах європейського континенту.

115. Коновалов Є. А. Екологічні проблеми промислових відходів аграрного виробництва. *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* : збірник наукових праць всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої Всесвітнім Дням цивільної оборони та охорони праці (м. Полтава, 23-24 квітня 2020 р.). Полтава : ПНПУ, 2020. С. 460-461. URL: <https://surl.li/lvbpeo>.

116. Корбич Н. М. Екологічні проблеми в тваринництві. *Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку* : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 21-22 жовтня 2021 р.). Херсон : Херсонський державний аграрно-економічний університет, 2021. С. 143-146. URL: <https://surl.li/zdxkgn>.

117. Кургак В., Цимбал Я. Вирощування кормових культур за органічного землеробства. *Вісник аграрної науки*. 2015. Т. 93, № 6. С. 5-9. DOI: <https://>

doi.org/10.31073/agrovisnyk201506-01.

Органічне кормовиробництво гармонійно поєднується зі сталим розвитком і раціональним природокористуванням та має розвиватися комплексно. Основним блоком зеленого конвеєра за органічного землеробства є багаторічні бобові трави. Серед однорічних трав найпродуктивнішими є суміші з пізньостиглим сорго суданським і кукурудзою на фоні внесення органічних добрив типу гумігран.

118. Лавріщев О. О., Мельничук В. В., Федій В. С. Екологічне забруднення оточуючого середовища викидами тваринницьких приміщень та методи їх очищення. *Аспекти сталого розвитку лісового, сільського, водного та енергетичного господарств зони Полісся України* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 8 квітня 2021 р.). Житомир : ЖАТК, 2021. С. 151-153. URL: <http://46.219.2.151/handle/123456789/228>

119. Лутковська С. М., Зеленчук Н. В. Оцінка потенціалу виробництва біогазу особистими селянськими господарствами. *Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"*. 2023. № 25. С. 15-20. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.25.2023.278409>.

Доведено доцільність переробки відходів домогосподарств на біогаз. Констатовано необхідність розвитку та вдосконалення технологій виробництва біогазу з використанням сировинного особистих селянських господарств, що має стати стратегічним пріоритетом післявоєнної відбудови держави.

120. Мирзоева Т., Ткач Н. Аналіз економічної ефе-

ктивності переробки відходів тваринництва у біогаз у контексті загроз енергетичній безпеці держави. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2022. Вип. 13 (1). С. 83-98. DOI: [https://doi.org/10.31548/bioeconomy13\(1\).2022.74-87](https://doi.org/10.31548/bioeconomy13(1).2022.74-87).

121. Никифорок О. В., Жукорський О. М. Екологічний стан прилеглої території свиноферм різної потужності та технологій виробництва свинини. *Свинарство*. 2021. Вип. 75-76. С. 82-90.

122. Онофрійчук А. В., Онофрійчук В. В. Екологічні та енергетичні аспекти виробництва біогазу із відходів та побічних продуктів агропромислового комплексу. *Біологічні дослідження – 2022* : збірник наукових праць за матеріалами XIII всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Житомир, 10-11 жовтня 2022 р.). Житомир : ПП «Євро-Волинь», 2022. С. 216-218. URL: <https://surl.li/kygzft>.

123. Паровий І. Л. Порівняльне дослідження ефективних методів приготування кормів для годівля свиней на свинофермах з подальшим використанням гною в біоенергетичних установках. *Електроенергетика, електромеханіка та технології в АПК: наукові пошуки молоді* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Харків, 11 квітня 2023 р.). Харків, 2023. С. 73. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/items/cecd6156-c907-4a00-8386-cb74b7519dac>.

124. Підвищення виходу біогазу при зброджуванні гною великої рогатої худоби з відходами виноробства в біогазових установках / В. М. Поліщук, С. А. Шворов, Г. В. Крусір та ін. *Machinery & Ener-*

getics. 2021. Vol. 12, № 4. С. 63-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/machener_2021_12_4_11.

125. Пінчук В. О., Подоба Ю. В., Тертична О. В. Екологічна оцінка утворення і поводження зі стоками у тваринництві. *Агроекологічний журнал*. 2025. № 1. С. 105-116. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2025.327099>.

126. Поліщук В. М., Шворов С. А., Дерев'яно Д. А., Давиденко Т. С. Ефективність виробництва біогазу в сільськогосподарських підприємствах. *Machinery & Energetics*. 2020. Vol. 11, № 2. С. 21-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/machener_2020_11_2_5.

127. Потьомкіна О. В., Косінсь П. М. Стимулювання виробництва біогазу в регіоні з відходів тваринництва. *Економічні науки. Серія : Регіональна економіка*. 2020. Вип. 17. С. 194-200. DOI: [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17\(67\)-21](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2020-17(67)-21).

128. Пришляк Н. В. Світовий досвід використання відходів як джерела енергії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 4. С. 47-55. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.4.47>.

129. Пришляк Н. В., Токарчук Д. М., Паламаренко Я. В. Рекомендації з вибору оптимальної сировини для виробництва біогазу на основі експериментальних даних щодо енергетичної цінності відходів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 24. С. 58-66. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.24.58>

130. Про затвердження Порядку поводження з по-

бічними продуктами тваринного походження, що належать до категорій I-III : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 13.12.2023 № 2159. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0202-24#Text>

131. Прудніков В. Г., Криворучко Ю. І., Дидикіна А. І. Вплив змін клімату на окремі елементи технології м'ясного скотарства. *Актуальні питання біотехнології, екології та природокористування* : матеріали міжнародної наукової конференції (м. Харків, 27-28 квітня 2023 р.). Харків : ДБТУ, 2023. С. 233-234. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/items/2e7cbfa9-1827-4471-9220-dd262badde93>.

132. Санжара Р. А., Лесновська О. В. Технологія переробки відходів сільськогосподарського виробництва : навчальний посібник. Дніпро, 2024. 144 с. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/11992>.

Розглядаються питання для набуття здобувачами вищої освіти знань з основ технологічних процесів переробки відходів різних галузей сільськогосподарського виробництва. Зокрема розглядаються методики переробки посліду різних видів сільськогосподарських тварин за допомогою компостування, вермикультур, синантропних мух, методика виробництва біогазу.

133. Сенчук М. М., Харчишин В. М. Розроблення комплексної технології для утилізації органічних відходів тваринницької ферми вермикультивуванням. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*. 2023. № 1. С. 168-177. URL: https://tvppt.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/pererobka/senchuk_1_2023.pdf

134. Скляр О. Г., Скляр Р. В. Аналіз технологій утилізації відходів птахівництва за кордоном. *Праці Таврійського державного агротехнологічного університету*. Т. 19, № 4. С. 101-107. DOI: <https://doi.org/10.31388/2078-0877-19-4-100-109>.

Технологія TDP (термічна деполімерізація) дає можливість з тваринницьких відходів отримати тверде, рідке і газоподібне паливо, а також деякі види добрив і хімікатів. За допомогою цієї технології можна переробляти широкий спектр відходів: не тільки гній, послід, залишки кормів, стоки і підстилку, але навіть трупи полеглих птахів і тварин.

135. Скляр О. Г., Скляр Р. В. Біоконверсні технології прискореної переробки відходів тваринництва в екологічно безпечні добрива. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2021. Вип. 11, Т. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvtdau_2021_11_2_5

136. Скляр О. Г., Скляр Р. В., Комар А. С., Акулов В. Д. Технологічні аспекти оптимізації біогазових установок. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2025. Т. 15, № 1. С. 129-135. DOI: <https://doi.org/10.32782/2220-8674-2025-25-1-15>.

У статті розглянуто сучасний стан виробництва й використання біогазу в Україні з акцентом на перспективи оптимізації біогазових установок та ефективну утилізацію відходів птахівництва. Проаналізовано основні технологічні аспекти вдосконалення роботи біогазових комплексів, зокрема впровадження високоефективних систем очищення біогазу, оптимізацію процесів ферментації та застосування цифрових технологій для управління установками. Окрему увагу приділено

використанню відходів птахівництва як перспективної сировини для біогазових станцій, що дає змогу зменшити екологічне навантаження та підвищити економічність ефективність біоенергетичних проєктів.

137. Скляр О., Скляр Р., Комар, А. Огляд методів дослідження та оптимізації машинних технологій утилізації відходів тваринництва. *Науковий вісник Таврійського державного агротехнологічного університету*. 2023. Вип. 13(2). С. 97-108. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/16809>

138. Слюсар Г. М., Шулько О. П. Проблеми забруднення відходами тваринництва та шляхи їх вирішення. *Наукові пошуки молоді у XXI столітті. Екологізація виробництва та охорона природи як основа збалансованого розвитку* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників (м. Біла Церква, 16 листопада 2023 р.). Біла Церква : БНАУ, 2023. С. 30-31.

Тваринництво є однією з основних галузей сільського господарства з утворенням великої кількості відходів. Ці відходи є різними за складом і мають негативний вплив на навколишнє середовище та здоров'я людей. Вивчення екологічних наслідків від забруднення навколишнього середовища відходами тваринництва є досить актуальним питанням.

139. Сподоба М. О., Сподоба О. О. Екологічне поводження з відходами тваринництва. *Відновлення та інноваційний розвиток тваринництва в умовах сучасних викликів* : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції науковців, викладачів та аспірантів (м. Харків, 23-24 квітня 2024

р.). Харків : Державний біотехнологічний університет, 2024. С. 137-138. <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/54948>

140. Стаднік М. І., Колісник М. А. Допустимий рівень споживання біогазу при виробництві електроенергії для тваринницької ферми. *Техніка, енергетика, транспорт АПК*. 2022. № 3. С. 90-94. DOI: <https://doi.org/10.37128/2520-6168-2022-3-11>.

Переробка відходів тваринництва з утворенням біогазу дасть змогу частково розв'язати екологічні проблеми, а також отримати переваги у вигляді децентралізованого виробництва відновлюваної енергії або виробництва палива.

141. Степова О. В., Тристан А. А Аналіз енерго- та ресурсозберігаючих аспектів виробництва біогазу з відходів тваринництва. *Екологія. Довкілля. Енергозбереження – 2023* : збірник матеріалів IV міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 7-8 грудня 2023 р.). Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023. С. 198-201. <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/14171>.

142. Стівенсон П. Яким має бути тваринництво майбутнього? : звіт. Київ : CIWF Ukraine, 2024. 36 с. URL: https://ciwf.in.ua/wp-content/uploads/2024/05/What-should-future-animal-farming-look-like_ukr.pdf

143. Технологія органічного виробництва свинини : монографія / М. І. Башенко, В. М. Волощук, М. С. Небилиця та ін. Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2017. 399 с. URL: <https://surli.cc/>

witmyr.

144. Токарчук Д. М. Стратегічні напрями розвитку виробництва біопалив із агробіомаси сільськогосподарських підприємств України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2021. № 3. С. 7-21. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2021-3-1>.

У статті обґрунтовано, що аграрний сектор України має значний біоенергетичний потенціал. Першою складовою цього потенціалу є сільськогосподарські культури: традиційні (зернові, цукрові буряки, соняшник, ріпак та ін.), які можна використати для виробництва біоетанолу, біодизелю та енергетичні (верба, тополя, міскантус), які використовуються для виробництва твердих біопалив або біопалив другого покоління. Другою складовою є органічні відходи рослинництва і тваринництва, які є потенційною сировиною для виробництва біогазу та твердих біопалив.

145. Токарчук Д. М. Удосконалення організації переробки відходів на біогаз та тверде біопаливо на рівні громад в Україні. *Агросвіт* 2021. № 19. С. 31-40. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.19.31>.

146. Токарчук Д. М., Пришляк Н. В., Паламаренко Я. В. Стратегія поводження з відходами аграрних підприємств: раціональне поводження з відходами рослинництва, відходами тканин тварин, тваринним гноєм, агрохімічними відходами. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.104>.

Питання ефективного поводження з відходами в Україні набуває особливої актуальності у зв'язку з домі-

нуванням у народному господарстві ресурсомістких та багатовідходних технологій. Водночас низькі тарифи на послуги з вивезення та накопичення відходів на звалищах не створюють стимулів для бізнесу та місцевої влади переробляти відходи. Євроінтеграційні процеси в Україні вимагають зміни політики поводження з відходами.

147. Токарчук Д. М., Томляк Т. С. Огляд поводження з відходами у країнах ЄС і досвід їх енергетичного використання. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 2 (64). С. 44–58. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-2-3>.

148. Управління відходами у глобалізованому світі: виклики та перспективи / О. В. Шебаніна, А. І. Бурковська, А. С. Полторак та ін. *Система управління відходами в циркулярній економіці: фінансові, соціальні, екологічні та енергетичні детермінанти* : монографія / за ред. А. С. Росохатої, М. Г. Мінченко. Суми : Сумський державний університет, 2023. С. 74-83. <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17053>.

149. Фурман І., Ксенчин Д. Управління виробництвом біогазу з відходів підприємств АПК та домогосподарств. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-44>.

150. Фурман І. В., Ратушняк Н. О. Перспективи виробництва біопалив в умовах реформування земельних відносин. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2021.

№ 3 (57). С. 53-68. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2021-3-4>.

151. Шевчук О. В., Господаренко Г. М. Основні характеристики біогазового дигестату з курячого посліду. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2024. Вип. 104(1). С. 19-32. URL: <https://journal.udau.edu.ua/download/2304/assets/files/104.1/2.pdf>

152. Шляхи зменшення впливу об'єктів тваринництва на навколишнє природне середовище / О. В. Бойко, О. Ф. Гончар, О. М. Гавриш та ін. *Агроекологічний журнал*. 2022. № 1. С. 13-22. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.1.2022.257118>.

153. Явосрький В. О., Панкєєв С. П. Екологічні аспекти спеціалізованого м'ясного скотарства. *Актуальні проблеми підвищення якості та безпека виробництва й переробки продукції тваринництва* : мат еріали між народної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 14 лютого 2020 р.). Дніпро : ДДАЕУ, 2020. С. 119-121. URL: <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/5325>

154. Якимович М. В., Тертична О. В., Пінчук В. О. Екологічний вплив та агрономічна цінність використання біопрепарату «Компоназа» для компостування гною великої рогатої худоби. *Агроекологічний журнал*. 2025. № 2. С. 134-141. DOI: <https://doi.org/10.33730/2077-4893.2.2025.333837>.

Досліджено вплив інтродукції мікроорганізмів у складі біопрепарату Компоназа, а саме гриби роду Trichoderma viride, Trichoderma harzianum, життєздатні бактерії Bacillus subtilis, асоціація нафтоокислюваних мі-

кроорганізмів *Rodex*, *Azotobacter chroococcum*, *Enterobacter*, *Enterococcus faecium*, на процес аеробного компостування підстилкового гною великої рогатої худоби, за використання аератора з аплікатором.

155. Bioconversion of livestock by-products into biogas: Experimental study of optimal fermentation conditions / A. Dymchuk, N. Shcherbatiuk, N. Pustova et al. *Scientific Horizons*. 2025. Vol. 28(3). P. 80-89. DOI: <https://doi.org/10.48077/scihor3.2025.80>. *Біоконверсія органічних відходів у біогаз є важливою складовою стратегії сталого розвитку та зменшення впливу на довкілля. Ключовими факторами, що впливають на ефективність цього процесу, є температура ферментації, співвідношення вуглецю до азоту (C/N) та тип субстрату.*

156. Bondar A., Pidpala T., Danylchuk G., Onyshchenko L. Influence of the type of livestock by-products on biogas yield and composition. *Animal Science and Food Technology*. 2025. Vol. 16(1). P. 55-73. DOI: <https://doi.org/10.31548/animal.1.2025.55>. *Дослідження впливу різних видів відходів тваринного походження на кількість та склад біогазу є важливим і актуальним для оптимізації процесів анаеробного бродіння, підвищення ефективності виробництва біогазу та адаптації технологій до умов господарств. Метою роботи була оцінка впливу побічних продуктів тваринництва, зокрема гною великої рогатої худоби, свинячого гною та курячого посліду на кількість і якість отриманого біогазу.*

Розділ 4. Економічні та соціальні аспекти сталого екологічного агровиробництва

157. Аверчева Н. О., Єфремов А. О. Економічний потенціал впровадження екоінновацій у сільському господарстві Півдня України. *Агросвіт*. 2024. № 7. С. 87-96. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.7.87>.

У статті досліджено динаміку і структуру земельних ресурсів і валової продукції сільського господарства Півдня України до початку повномасштабного вторгнення. Обґрунтовано причини низьких показників ефективності використання земельних ресурсів Півдня України.

158. Амонс С., Красняк О. Екологізація аграрного виробництва як основа формування системи продовольчої безпеки України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-41>.

Стаття присвячена дослідженню проблем екологізації аграрного виробництва та формування ефективної системи продовольчої безпеки України в умовах системних ринкових трансформацій.

159. Бендасюк О. О., Зіновчук Н. В., Сахарнацька Л. І. Екологічні інновації як фактор сталого соціально-економічного сільського розвитку. *Збалансоване природокористування*. 2022. № 4. С. 15-23. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.4.2022.275029>

160. Бендасюк О. О., Сала Д., Ляшенко О. М., Онопрієнко В. М. Щодо питання інституціонального забезпечення сталого розвитку сільських територій. *Збалансоване природокористування*. 2024.

№ 2. С. 13-21. DOI: <https://doi.org/10.33730/2310-4678.2.2024.309918>.

Окреслено необхідність удосконалення інституціональних підходів до соціально-економічного розвитку сільської місцевості, передусім з боку ефективності державного управління щодо сприяння сталому розвитку сільських територій. Зроблено акцент на необхідності формування дієвого інституціонального забезпечення, що відповідатиме сучасним викликам у частині подолання проблем розвитку сільської місцевості, врегульовуватиме соціально-економічні та екологічні аспекти розвитку в період повоєнного відновлення України.

161. Бержанір А. Л. Впровадження принципів соціальної відповідальності в аграрному бізнесі. *Modern Economics*. 2021. № 26(2021). С. 6-11. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V26\(2021\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V26(2021)-01).

У статті досліджено особливості впровадження системи соціальної відповідальності у вітчизняному аграрному бізнесі як важливої складової подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва. Визначено необхідність активізації соціальної спрямованості аграрного бізнесу у зв'язку з недостатнім розвитком соціальної сфери села і наявністю значних соціальних проблем у сільській місцевості.

162. Бородіна О., Прокопа І. Соціоекономічна складова розвитку сільського господарства і села на засадах агроекології: науково-прикладні аспекти. *Економіка України*. 2023. Вип. 66(5(738)). С. 82-96. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2023.05.082>.

Констатовано, що соціоекономічній складовій агроекології, зміст якої як наукового напрямку, громадського руху і способу господарювання зазвичай висвітлюється

в контексті взаємодії природного середовища і сільського господарства, приділяється недостатньо уваги.

163. Бурим М. І., Стратічук Н. В. Роль технологій для сталого розвитку сільського господарства. *Екологічні проблеми навколишнього середовища та раціонального природокористування в контексті сталого розвитку* : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції (м. Херсон, 21–22 жовтня 2021 р.). Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. С. 38-41. URL: <https://surl.lt/wdkdzz>.

164. Величко О. В., Магар Д. Є. Екологічні інновації та їх внесок у сталість та екологічну безпеку українського суспільства. *Інноваційна модернізація економіки України в умовах євроінтеграційних процесів* : матеріали VIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (м. Кременчук, 27-28 листопада 2023 р.). Кременчук : КрНУ, 2023. С. 764-766. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/16432>

165. Відновлювальна енергетика в Україні як каталізатор розвитку "зеленої" інвестиційної політики відбудови національного добробуту: реалізація проєктів та міжнародних ініціатив / А. О. Бойко, Д. Ю. Кругляк, А. В. Турченко та ін. *Вісник економіки*. 2025. Вип. 3. С. 24-38. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2025.03.024>.

У контексті глобальних викликів, пов'язаних зі зміною клімату, енергетичною безпекою та післявоєнною відбудовою, відновлювальна енергетика набуває стратегічного значення для України.

166. Внукова Н. М. Теоретико-правові аспекти за-

лучення зелених інвестицій для відновлення України. *Право та інноваційне суспільство*. 2025. № 1. С. 28-36. DOI [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1\(24\)-2](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2025-1(24)-2).

У статті актуалізована необхідність розвитку інноваційних напрямів екологічного права в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення з урахуванням вимог права ЄС щодо залучення зелених інвестицій.

167. Волосюк М., Степаненко Т., Максимова І. Економічні механізми стимулювання зелених інвестицій та підприємництва. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-127>.

У статті досліджуються економічні механізми стимулювання зелених інвестицій та підприємництва в Україні.

168. Вострякова В., Зайцева-Чіпак Н., Фау Є. Інноваційний розвиток біоекономічного потенціалу України. Вінниця, 2024. 52 с. URL: <https://surl.li/iuunrj>

169. Головня Ю. І., Білоусько Т. Ю. Інвестиції в зелений бізнес та сталий розвиток. *Економіка і регіон*. 2024. № 3. С. 114-121. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3\(94\).3489](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3(94).3489).

170. Голян В. А., Заставний Ю. Б., Коробка Р. В., Лучечко Ю. М. Зелені інвестиції як необхідна передумова екологічного реінжинірингу сільськогосподарського виробництва. *Агросвіт*. 2024. № 5. С. 14-21. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.5.14>

171. Голян В. А., Заставний Ю. Б., Лучечко Ю. М.,

Коробка Р. В. Зелені інвестиції у екологічно чисте сільськогосподарське виробництво: сучасні реалії залучення та пріоритети нарощення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 6. С. 12-17. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.6.12>

172. Грубляк О. М., Олексин А. Зелені облигації як інструмент залучення інвестицій в екологічні проєкти. *Галицький економічний вісник*. 2024. Т. 91, № 6. С. 95–101. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/48261>

173. Дубініна М. В., Тивончук Я. А. Фінансові переваги вуглецевого землеробства: аналіз для фермерських господарств. *Modern Economics*. 2024. № 48(2024). С. 23-30. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V48\(2024\)-03](https://doi.org/10.31521/modecon.V48(2024)-03).

У статті розглянуто теоретичні, економічні та практичні аспекти впровадження вуглецевого землеробства в Україні. Аналізу піддано переваги та виклики, пов'язані з застосуванням агротехнологій, спрямованих на збереження вуглецю в ґрунтах, а також їхній вплив на економічну діяльність аграрних підприємств.

174. Дюк А. А. Соціальна відповідальність у розвитку сільськогосподарських підприємств: значення і аспекти оцінки. *Агросвіт*. 2020. № 5. С. 11-16. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.5.11>. *Складне теоретико-методологічне визначення ролі соціальної відповідальності у розвитку сільськогосподарських підприємств сформульовано із поглибленням методичного підходу до оцінки стану цього явища в сучасних умовах підприємницької діяльності у сільській місцевості.*

175. Захарова О., Макаров І. Соціальна відповіда-

льність бізнесу як основа сталого розвитку сільськогосподарських регіонів України. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-100>.

У роботі розглядається соціальна відповідальність бізнесу як важливий фактор сталого розвитку сільськогосподарських регіонів України.

176. Зверева К. О. Теоретичні основи понять: управління, стале сільське господарство, повоєнне відновлення. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2024. № 2 (51). С. 14–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2519-884x-2024-51-2>

177. Ігнатченко А., Ковальов Б., Федина С., Попова А. Аналіз дефініційної основи терміну «екологічні (зелені) інвестиції» та їх класифікація. *Механізм регулювання економіки*. 2020. Вип. 2(88). С. 138-148. DOI: <https://doi.org/10.21272/mer.2020.88.12>.

У роботі проаналізовано зміст і сутність терміну «екологічні (зелені) інвестиції». Досліджено структуру зеленої економіки та її мету для кожної зі складових.

178. Калініченко Д. Ю. Екологічні інновації у відтворювальному процесі: сутнісно-змістовна характеристика, виклики воєнного часу та повоєнного відновлення. *Агросвіт*. 2024. № 9. С. 103-109. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.9.103>.

179. Карлін М., Миронюк С. Необхідність та особливості "зелених" інвестицій в Україні в умовах

війни та відбудови. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 2. С. 58-64. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-02-58-64>.

Обґрунтовано необхідність використання «зелених» інвестицій як у період воєнного стану, так і в період відбудови економіки України. З'ясовано структуру «зелених» інвестицій, їх у створенні «зелених» робочих місць, розроблено механізм їх функціонування на різних рівнях управління; визначено можливі ризики міжнародного «зеленого» інвестування в Україну у відбудовний період; розроблено систему страхування «зелених» інвестицій; виявлено існуючі проблеми у використанні «зелених» інвестицій в Україні для забезпечення умов сталого розвитку.

180. Кертичак В. М., Швець С. А. Агроекологія та сталий розвиток сільського господарства в Європі. *Продовольча безпека України в умовах післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум* : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 28-30 травня 2025 р.). Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 344-346. DOI: <https://doi.org/10.31521/978-617-7149-86-5-115>.

181. Кучеренко В. Зелені інвестиції у екологічно чисте сільськогосподарське виробництво. *Екологічні та соціальні аспекти розвитку економіки в умовах євроінтеграції* : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 23-25 жовтня 2024 р.). Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 51-52. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/19026>

182. Кушка П. Місце соціально відповідальної діяльності сільськогосподарських підприємств у розвитку сільських територій. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Економіка АПК*. 2022. № 29. С. 121–125.

183. Лагодієнко О. В. Сталій розвиток агропромислових підприємств України через ESG стратегії. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 17. С. 67-72. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.17.67>.

У статті досліджено вплив стратегій екологічного, соціального та корпоративного управління (ESG) на сталій розвиток агропромислових підприємств в Україні. Описано основні виклики, які постають перед сучасними агропромисловими підприємствами, такі як зміна клімату, обмеженість природних ресурсів та необхідність дотримання соціальної відповідальності.

184. Лопатинський Ю., Буринський В. Сталість розвитку підприємництва в аграрному секторі. *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія Економіка*. 2025. Вип. 1. С. 30-34. <https://doi.org/10.32782/ecovis/2025-1-5>.

Досліджено ключові засади сталості розвитку аграрного підприємництва як збалансованої системи економічної ефективності, екологічної безпеки та соціальної відповідальності.

185. Лункіна Т. І., Широка А. І. Локальна соціальна відповідальність в аграрному секторі України. *Modern Economics*. 2018. № 9. С. 60-66. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V9\(2018\)-07](https://doi.org/10.31521/modecon.V9(2018)-07).

Стаття присвячена сутності та особливостям соціальної відповідальності в аграрному секторі України.

льної відповідальності в аграрному секторі України. Досліджено теоретичні та практичні аспекти соціальної відповідальності та визначено специфіку та особливості становлення соціальної відповідальності в аграрному секторі.

186. Лункіна Т. І., Охота Н. В. Особливості формування корпоративної соціальної відповідальності в аграрному секторі економіки: фінансові аспекти. *Modern Economics*. 2020. № 20(2020). С. 156-161. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V20\(2020\)-25](https://doi.org/10.31521/modecon.V20(2020)-25).

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти соціальної відповідальності аграрного бізнесу, визначено специфіку та особливості її становлення. Проаналізовано основні напрями впровадження корпоративної соціальної відповідальності в агрохолдингах України, серед яких: розвиток громад, корпоративне управління, трудові відносини, охорона навколишнього середовища, якість продукції, управління постачальниками, прозорість тощо.

187. Метеленко Н., Свінцова Н., Нікітенко В. Цифровізація аграрного сектору як інструмент впровадження зелених технологій у контексті сталого розвитку. *Humanities Studies*. 2025. № 23(100). С. 256-266. DOI: <https://doi.org/10.32782/hst-2025-23-100-29>.

У сучасних умовах глобальних кліматичних змін, виснаження природних ресурсів та зростаючого попиту на продовольство питання впровадження зелених технологій у сільське господарство набуває надзвичайної важливості. У статті розглянуто актуальну проблему впливу цифровізації на впровадження зелених технологій у сільському господарстві з метою забезпечення його сталого розвитку.

188. Обушний С. М., Венгер К. О. Аналіз елементів CAP та інструментів сталого розвитку застосованих до аграрного сектору України. *Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій*. 2025. Вип. 3(17). С. 385-397. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0334>.

У контексті євроінтеграційного курсу України важливим стратегічним завданням постає адаптація аграрної політики до екологічних та економічних стандартів Європейського Союзу. Особливу роль у цьому процесі відіграє Спільна аграрна політика (CAP), яка є центральним інструментом регулювання аграрної сфери в ЄС.

189. Паленичак О. В., Наконечний Р. А. Теоретико-прикладні аспекти формування системи управління екологоорієнтованим розвитком аграрного сектору на інноваційних засадах. *Вісник аграрної науки*. 2025. № 3. С. 79-88. DOI: <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk202503-09>

190. Пиртко С., Дейнега І. Екологізація як інструмент підвищення конкурентоздатності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-69>.

В статті розглянуто актуальність екологізації з точки зору забезпечення конкурентоздатності підприємств, сільськогосподарської галузі, територіальних громад та національної економіки в цілому.

191. Пристемський О., Єфремов А. Зелені інвестиції та їх значення у повоєнному відновленні України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. Вип. 19. С. 104-113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-19-104-113>.

doi.org/10.32782/2708-0366/2024.19.13.

В статті було досліджено екологічний вектор розвитку української економіки, як необхідний та важливий фактор майбутнього повоєнного відновлення і розвитку.

192. Риковська О. В. Агроекологічний вектор посилення соціальної спрямованості сільськогосподарського виробництва. *Український соціум*. 2023. № 2. С. 207-219. DOI: <https://doi.org/10.15407/socium2023.02.207>.

Розглянуто агроекологічну модель ФАО, що складається з десяти компонентів, застосування яких сприяє досягненню економічних цілей сільського господарства, забезпеченню соціальної справедливості та збереженню навколишнього середовища.

193. Роздобудько М. М. Аналіз тенденцій розвитку та структури "зелених" інвестицій у світі. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 3. С. 227-237. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.227.

Проаналізовано основні тенденції розвитку «зелених» інвестицій в цілому у світі та окремо в обраних країнах, виявлено закономірності та особливості їхньої структури.

194. Наконечний Р., Паленичак О., Копитко А. Екологічно орієнтовані моделі аграрного виробництва в контексті сталого розвитку: регіональний аспект. *Агронаука і практика*. 2023. Вип. 2(4), 30-38. DOI: [https://doi.org/10.32636/agrosience.2023-\(2\)-4-5](https://doi.org/10.32636/agrosience.2023-(2)-4-5).

Здійснено аналіз філософських та методологічних аспектів формування моделей екологічно орієнтованої підприємницької діяльності в аграрній сфері вітчизня-

ної економіки. Акцентовано увагу на органічному виробництві аграрної продукції, яке спрямоване на суттєве поліпшення екологічної рівноваги в природних системах для забезпечення високої якості життя населення і її основи – повноцінного здорового харчування.

195. Савенко О. А., Курбацька Л. М. Стратегічні підходи до управління екологічними інноваціями підприємств агробізнесу в умовах повоєнного розвитку. *Агросвіт*. 2025. № 2. С. 60-66. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.2.60>

196. Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 653-665. DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-653-665>

197. Суріна Г. Ю. Агроекологічний проєкт французького уряду. *Current challenges of science and education : The 12th International scientific and practical conference (Berlin, July 29-31, 2024)*. Berlin : MDPC Publishing, 2024. P. 26-32. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/07/CURRENT-CHALLENGES-OF-SCIENCE-AND-EDUCATION-29-31.07.24.pdf#page=26>

198. Ткаченко В. В., Харченко Т. М. Інформаційне забезпечення використання природних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами як складова соціальної відповідальності. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 40. С. 298-303. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure40-52>

199. Трач Ю. П. Екоінновації: основні поняття та

доцільність розвитку в Україні. *Управління розвитком складних систем*. 2022. Вип. 52. С. 135–145. DOI: <https://doi.org/10.32347/2412-9933.2022.52.135-145>.

Екоінновації сприяють розвитку більш проекологічної економіки та поширення так званих "чистих технологій". Практична реалізація екоіновації можлива лише за умови, якщо вона є елементом певної системи.

200. Трохименко Г. Г., Грушина О. Г., Маринець О. М., Гіржева О. Л. Інноваційні технології у розвитку екологічного землеробства на Півдні України. *Збірник наукових праць Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова*. 2021. № 1. С. 117-124. DOI [https://doi.org/10.15589/znp2021.1\(484\).17](https://doi.org/10.15589/znp2021.1(484).17).

201. Христенко О. А., Федорчук Т. С. Соціальна відповідальність аграрного бізнесу. *Соціально-економічна політика та адміністрування у сфері регіонального розвитку України* : збірник тез всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 3-5 квітня 2019 р.). Миколаїв : МНАУ, 2019. С. 141-144. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6219>

202. Чала В. С. Інвестиційні стратегії екоінноваційних компаній в світовій економіці. *Економічний простір*. 2022. № 180. С. 39-46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/180-6>.

В статті наголошується, що світові екоінноваційні компанії не тільки активно розвивають внутрішні компетенції на основі фінансування власних досліджень і розробок, але й залучають масштабне зовнішнє фінансування своїх зелених R&D, реалізуючи при

цьому цілу низку інвестиційних стратегій. Автор визначає та характеризує чотири найбільш перспективні з них.

203. Agricultural sector circular economy development: Agroecological approach / O. Dovgal, N. Potryvaieva, O. Bilichenko etc. *Ekonomika APK*. 2024. Vol. 31(4). P. 10-22. DOI: <https://doi.org/10.32317/ekon.apk/4.2024.10>.

204. Dovgal O., Potryvaieva N. Practical study of the implementation of circular economy at agricultural enterprises of Ukraine. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2024. Vol. 28(1). P. 9-18. DOI: <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/1.2024.09>.

205. Ivashko L., Maksymova J., Iurasova O. “Green” investments as a tool for sustainable development: between corporate responsibility and market strategies. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2025. Vol. 2, №. 16. P. 182-190. URL: <https://doi.org/10.32750/2025-0217>.

206. Matviienko H., Kucherko S. Importance of the development of eco-innovations in the transformation to a green economy. *Acta academiae beregsasiensis. economics*. 2024. No. 6. P. 102-113. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2024-6-102-113>.

Авторський покажчик

- А**
- Аверчева Н. О. 157
 Акулов В. Д. 136
 Алексеев О. О. 28
 Амонс С. Е. 29, 128
 Ананьева Т. В. 6
 Арданов П. Є. (ред.) 1
- Б**
- Балюк С. А. 87
 Башта О. В. 65
 Башенко М. І. 143
 Белова І. М. 30
 Бендасюк О. О. 159
 Бендасюк О. О. 160
 Березницький Є. В. 48
 Бержанір А. Л. 161
 Биков М. І. 31, 65
 Бикова О. Є. 65
 Білоусько Т. Ю. 169
 Білошкуренко О. 73
 Богдарьова Д. В. 82
 Боголюбов В. М. 22
 Бойко А. О. 165
 Бойко О. В. 152
 Болтянський Б. В. 95
 Бондар В. Н. (уклад.) 10
 Бородай В. П. 96
 Бородіна О. М. 2, 3, 4, 5, 162
 Боцула О. І. (уклад.) 10
 Бражник Л. 53
 Бредун В. І. 111
 Бреус Д. С. 33
 Бунас А. А. 9
 Бурим М. І. 163
 Буринський В. 184
 Бурковська А. В. 148
 Бурковська А. І. 148
 Бутурлим Д. 85
- В**
- Василенко Л. 69
 Ващенко О. В. 143
 Величко В. О. 84, 97
 Величко О. В. 164
 Венгер К. О. 188
 Верхолук С. Д. 37
 Висідалко А. А. 90
 Височанська М. Я. (уклад.) 10
 Височанська М. Я. 7
 Вінтонів О. 101
 Внукова Н. М. 166
 Вовк В. Ю. 37, 99
 Вогнівенко Л. П. 55, 113
 Вожегова Р. А. 34
 Войнич Л. 108
 Волкогон В. В. 32, 35
 Волкогон К. 32
 Воловик Г. П. 143
 Волосяк М. 167
 Волох А. М. 22
 Волощук В. М. 143
 Воробель М. І. 100
 Воронцов В. М. 31, 65
 Ворошилова Н. В. 6
 Вострякова В. 168
 Вугляр В. С. 98
- Г**
- Гавриш О. М. 101, 152
 Гамаюнова В. В. 36
 Гаркавий С. І. 42
 Герасько Т. В. 1
 Гіржева О. Л. 200
 Гнатів П. 21
 Говоруха В. М. 102
 Головня Ю. І. 169
 Голян В. А. 170
 Голян В. А. 171
 Гончар О. Ф. 152
 Гончарук І. В. 37, 38, 103, 104, 112,
 Горб О. О. 48, 86
 Горбань С. 69
 Гордієнко М. В. 39
 Горобець О. 105

Горюк Ю. 106
 Господаренко Г. М. 151
 Григораш П. 106
 Грубляк О. М. 172
 Грушецький С. М. 40
 Грушина О. Г. 200
 Гуцаленко О. 69
 Гуцол А. В. 98
 Гуцол Н. В. 98

Д

Давиденко Т. С. 124, 126
 Данкевич В. Є. 41
 Данькевич С. М. (уклад.) 10
 Дацко Т. 21
 Дворник Є. О. 124
 Дейнега І. 190
 Дем'янюк О. С. (уклад.) 10
 Дем'янюк О. С. 1, 9
 Дерев'янюк Д. А. 124, 126
 Дереза О. О. 107
 Дереза С. В. 107
 Дзюбенко А. В. 90
 Дидикіна А. І. 131
 Дишлюк В. Є. 42
 Дідур І.М. 88
 Дімова С. 32
 Дмитренко О. 94
 Дмитренко Р. М. 43
 Дмитрук І. В. 98
 Добряк Д. С. (уклад.) 10
 Добряк Д. С. 7
 Дорошенко А. 53
 Доценко Л. В. 6
 Дребот О. І. (уклад.) 10
 Дребот О. І. 7, 8, 9
 Дубініна М. В. 44, 173
 Дубневич Ю. 108
 Дубровін В. 45
 Дудич Л. 46
 Дюк А. А. 174
 Дяченко В. 67
 Дяченко М. О. 66

Є

Євчук Х.-І. В. 109
 Єгорова Т. М. 11
 Єрмакова І. А. 64
 Єрмакович І. А. 89
 Єфремов А. 191
 Єфремов А. О. 157, 191
 Єщенко В. О. 49

Ж

Жуйков О. Г. 50
 Жуков В. П. 98
 Жукорський О. М. 121
 Журавель О. М. 65
 Журавель С. В. 66
 Журавель С. С. 66

З

Зайцева-Чіпак Н. 168
 Залевський Р. А. 51
 Заставний Ю. Б. 170, 171
 Захарова О. 175
 Зверєва К. О. 176
 Зеленчук Н. В. 110, 119
 Зинюк О. 21
 Зіновчук Н. В. 159
 Зоря С. 53
 Зябіна Є. А. 165

І

Іванюк В. О. 65
 Іванюк О. В. 41
 Іващишин С. 62
 Ігнатенко І. В. 52
 Ігнатченко А. 177
 Ілляш О. Е. 111
 Ільєнко Т. В. (уклад.) 10
 Ільїнський Ю. М. 51

К

Какура І. В. 54
 Калетнік Г. М. 112
 Калініченко Д. Ю. 178
 Караїм В. П. 12
 Карлін М. 179
 Карнаух О. Б. 49
 Кацевич В. В. 6

- Качур Г. М. 55, 113
 Кертичак В. М. 13, 180
 Килимнюк О. І. 98
 Кічігіна О. О. (уклад.) 10
 Клименко Т. В. 66
 Коваленко Н. П. 27, 47, 86
 Ковалів О. І. (уклад.) 10
 Ковальов Б. 177
 Ковальова С. 94
 Ковальчук С. Я. 38
 Козак В. М. 65
 Козак П. Д. 1
 Козіна Т. В. 56
 Колісник М. А. 140
 Колмаз Ю. Т. 87
 Коломієць Л. В. 76
 Коломієць Т. 114
 Комар А. С. 78, 136, 137
 Коніщук В. В. (уклад.) 10
 Коновалов Є. А. 115
 Копитко А. 194
 Корбич Н. М. 116
 Корінець Ю. 21.
 Корнійчука О. В. (ред.) 98
 Коробка Р. В. 170
 Коробка Р. В. 171
 Коробка С. В. 95
 Косінсь П. М. 127
 Косолап М. П. 65
 Костенко А. І. 54
 Костюкевич Т. К. 57
 Кравчук М. М. 66
 Краснікова О. 53
 Красняк О. 158
 Криворучко Ю. І. 131
 Кривохижа Є. М. 96
 Кропивницький Р. Б. 66
 Кругляк Д. Ю. 165
 Крусір Г. В. 124
 Ксенофонов М. М. 14
 Ксенчин Д. 149
 Кузнецова М. А. 58
 Кулик М. Ф. 98
 Кулинич П. Ф. 59
 Курбацька Л. М. 195
 Кургак В. 117
 Кучер А. В. 87
 Кучеренко В. 181
 Кучма Т. Л. (уклад.) 10
 Кушка П. 182
- Л**
- Лабунська О. Б. 58
 Лавріщев О. О. 118
 Лагодієнко О. В. 183
 Лапчинська Є. 60
 Левін А. Я. 87
 Левішко А. С. 61
 Лесновська О. В. 132
 Личук Г. І. 83, 84
 Логвиненко В. В. 72
 Лопатинський Ю. 184
 Лотиш І. І. 48
 Лункіна Т. І. 185, 186
 Лутковська С. М. 119
 Лутковська С. М. 38
 Лучечко Ю. М. 170, 171
 Ляшенко О. М. 160
- М**
- Магар Д. Є. 164
 Мазанько М. О. 143
 Макаров І. 175
 Максимова І. 167
 Маменко П. М. 61
 Маринець О. М. 200
 Марченко О. 68
 Матвєєва Н. 196
 Медведєв В. В. 87
 Медведєва О. 62
 Мельник П. П. (уклад.) 10
 Мельник П. П. 7
 Мельничук В. В. 47, 118
 Метеленко Н. 187
 Меша К. 94
 Мирзоева Т. 120
 Миронова Ю. О. 65
 Миронюк С. 179
 Мисенко О. О. 98
 Михайленко О. В. 15, 20

Мірзак Т. 62
 Мірошкіна Н. В. 80, 102
 Можарівська І. 94
 Молдаван Л. В. 16
 Мороз В. В. 100
 Мушит С. О. 98

Н

Наконечний Р. А. 189, 194
 Небилиця М. С. 101, 143, 152
 Неїлик М. М. 88
 Нестеренко С. 92
 Нечипоренко Н. І. 86
 Никифоров О. В. 121
 Нігородова С. А. 66
 Нікітенко В. 187
 Ніконенко Р. С. 102
 Новаковська В. Ю. 98

О

Обушний С. М. 188
 Овчарук В. 75
 Овчарук І. І. 75
 Оганісян А. 63
 Одарюк Т. С. 64
 Олексин А. 172
 Олефіренко О. М. 165
 Олійник Г. Б. 8
 Омельчук С. 69
 Онопрієнко В. М. 160
 Онофрійчук А. В. 122
 Онофрійчук В. В. 122
 Орел А. 67
 Оробчук М. 68
 Осокіна Т. Г. 101, 152
 Охота Н. В. 186
 Павлов О. С. 65

П

Паламаренко Я. В. 129, 146
 Палапа Н. В. (уклад.) 10
 Паленичак О. 194
 Паленичак О. В. 189
 Панкєєв С. П. 153
 Панцирева Г. В. 37, 70
 Паровий І. Л. 123
 Пасічник І. О. 51

Пашенко І. О. 1
 Петренко С. О. 34
 Петриченка В. Ф. (ред.) 98
 Пиндус В. 69
 Пиртко С. 190
 Писаренко В. М. 27, 47, 71, 72, 86

Писаренко П. В. 71
 Пінчук В. О. 100, 125, 154
 Пічура В. І. 74
 Піщаленко М. А. 27, 47, 72, 86
 Подоба Ю. В. 125
 Поліщук В. М. 124, 126
 Поліщук В. О. 66
 Поліщук М. І. 88
 Полтораєк А. С. 148
 Попова А. 177
 Поспелова Г. Д. 27, 47
 Поспелова Г. Д. 86
 Потапенко Л. 32
 Потравка Л. О. 73, 74
 Потьомкіна О. В. 127
 Пристемський О. 191
 Присяжний В. Г. 77
 Пришляк Н. В. 128, 129, 146
 Прокопа І. В. 3, 17, 162
 Прудіус Т. Я. 98
 Прудніков В. Г. 131
 Пушкар Т. 196

Р

Радзівська С. О. 18
 Радько В. Г. 66
 Разанов С. Ф. 75
 Ратушняк Н. О. 150
 Резніченко В. П. 76
 Риковська О. В. 17, 19, 20, 192
 Рихлівський П. А. 77
 Роздобудько М. М. 193
 Романчук Л. 94
 Рубан І. 94
 Рябуха Г. 85

С

Савенко О. А. 195
 Савченко І. Ф. 77

- Сала Д. 160
 Санжара Р. А. 132
 Сахарнацька Л. І. 7, 159
 Свінцова Н. 187
 Сеник І. І. 30
 Сенчук М. М. 133
 Серьогіна Д. 196
 Сильчук А. А. 1
 Сиротюк С. В. 95
 Скляр О. 78, 137
 Скляр О. Г. 95, 134, 135, 136
 Скляр Р. В. 78, 95, 134, 135, 136, 137
 Слотвінська Н. Я. 40
 Слюсар Г. М. 138
 Снітинський В. 21
 Соловей В. Б. 87
 Соломаха В. А. (уклад.) 10
 Соломаха І. В. (уклад.) 10
 Соломенко Л. І. 22
 Сорока Ю. В. 83
 Сподоба М. О. 139
 Сподоба О. О. 139
 Стаднік М. І. 140
 Станкевич В. В. 54
 Степаненко Т. 167
 Степова О. В. 141
 Стівенсон П. 142
 Стратічук Н. В. 163
 Стукалець І. Г. 95
 Суріна Г. Ю. 23, 79, 80, 81, 197
 Сухорукова. А. Л. 148
- Т**
- Тараненко А. О. 82
 Тараненко С. В. 82
 Тараріко О. Г. (уклад.) 10
 Тараріко Ю. О. 83, 84
 Тертична О. В. 85, 125, 154
 Тивончук Я. А. 44, 173
 Тітаренко О. М. 24
 Ткач Є. Д. 1, 9
 Ткач Н. 120
 Ткаченко В. В. 198
 Ткачук О. П. 24, 75
- Токарчук Д. М. 129, 144, 145, 146, 147
 Томлін О. 53
 Томляк Т. С. 147
 Трач І. 60
 Трач Ю. П. 199
 Трембіцька О. І. 66
 Третяк А. М. 25
 Третяк В. М. 25
 Тристан А. А. 141
 Трохименко Г. Г. 200
 Турченко А. В. 165
 Тютюнник Ю. 53
 Тягнирядно Л. 81
- У**
- Усик С. В. 49
- Ф**
- Фау Є. 168
 Федина С. 177
 Федій В. С. 118
 Федоришина О. М. 54
 Федорчук Т. С. 201
 Фоліс І. А. 1
 Фраєр О. В. 20
 Фурдичко О. І. (ред.) 10
 Фурдичко О. І. (уклад.) 10
 Фурдичко О. І. 9
 Фурман І. В. 149, 150
- Х**
- Халеп Ю. 32
 Харченко Т. М. 198
 Харчишин В. М. 133
 Хіміч О. В. 98
 Хоненко Л. Г. 36
 Христенко О. А. 201
- Ц**
- Цимбал Я. 117
 Цицюра Я. Г. 38, 88
- Ч**
- Чайка Т. О. 48
 Чала В. С. 202
 Чередниченко І. В. 76
 Чернищенко Г. О. 89
 Чорна В. І. 6

Чорнобров О. Ю. (уклад.) 10
 Чорнолата Л. П. 98
 Чумаченко О. М. 90
 Чуприна Д. С. 96
 Чухліб Ю. О. 111

Ш

Шарий Г. І. 91, 92
 Швець С. А. 13, 180
 Шворов С. А. 124, 126
 Шобаніна О. В. 148
 Шевчук О. В. 151
 Шерстюк О. Л. 27, 47, 86
 Шершун М. Х. (уклад.) 10
 Широка А. І. 185
 Шкатула Ю. М. 24
 Шувар А. М. 30
 Шуліка Ю. Ю. 6
 Шулько О. П. 138
 Шумигай І. В. (уклад.) 10
 Щепак В. 92

Ю

Ющенко Л. П. 26

Я

Явосрський В. О. 153
 Явтушок Д. В. 41
 Якимович М. В. 154
 Яремко О. П. (уклад.) 10
 Яснолоб І. О. 48

В

Bilichenko O. 203
 Bondar A. 156
 Borko T. 203

Д

Danylehuk G. 156
 Dovgal O. 203, 204
 Dubrovin V. 93
 Dumchuk A. 155

І

Iurasova O. 205
 Ivashko L. 205

К

Kucherкова S. 206
 Kuzoma V. 203

М

Maksymova J. 205
 Matviienko H. 206

О

Onyshchenko L. 156
 Ozhovan O. 93

Р

Pidpala T. 156
 Ponko L. 155
 Popova L. 93
 Potryvaieva N. 203, 204
 Pustova N. 155

С

Scherbakov V. 93
 Shcherbatiuk N. 155

У

Yamborak R. 155

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
Розділ 1. Теоретичні основи агроекології	5
Розділ 2. Сталі екологічні практики у рослинництві.....	12
Розділ 3. Агроекологічні підходи у тваринництві	31
Розділ 4. Економічні та соціальні аспекти сталого екологічного агровироб- ництва.....	50
Авторський покажчик.....	64

Довідкове видання

Агроекологія: інтеграція сталих практик у сільському госпо- дарстві

Рекомендаційний покажчик літератури

Укладач: **Ткаченко** Діна Віт аліївна

Редактор: О. О. Цокало

Комп'ютерний набір: Д. В. Ткаченко

Дизайн і верстка: Д. В. Ткаченко

Формат Ум. друк. арк.
Тираж ___ прим. Зам. № ___

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Г. Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.

Адреса бібліотеки МНАУ:
54020, м. Миколаїв, вул. Генерала Алмазова, 73

Адреса сайту: lib.mnau.edu.ua